

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև պարենային ապրանքների ներմուծման, արտահանման կարգավորման և դրանց անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական միջոցների օգտագործման նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատի և Ռուսաստանի Դաշնության Հաշիվիչ պալատի կողմից իրականացված համատեղ վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ

Ռուսաստանի Դաշնության Հաշիվիչ պալատը եւ Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատը, այսուհետ՝ Կողմեր, ղեկավարվելով ֆինանսական վերահսկողության բարձրագույն մարմինների Միջազգային կազմակերպության (INTOSAI), ֆինանսական վերահսկողության բարձրագույն մարմինների Եվրոպական կազմակերպության (EUROSAI), Ռուսաստանի Դաշնության Հաշիվիչ պալատի եւ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի վերահսկիչ պալատի միջև համագործակցության մասին 2001 թ. հոկտեմբերի 1-ի Համաձայնագրի, Ռուսաստանի Դաշնության Հաշիվիչ պալատի եւ Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատի 2010-2012թթ. համագործակցության Ծրագրի դրույթներով և գործունեության հիմնարար սկզբունքներով իրականացրել են համատեղ վերահսկողական միջոցառում «Պարենային ապրանքների ներմուծման, արտահանման կարգավորման և դրանց անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական միջոցների օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու մասին»:

1. Վերահսկողության հիմքը. Կողմերը գտնում են, որ համատեղ վերահսկողական միջոցառումը կծառայի պարենային ապրանքների ներմուծման, արտահանման կարգավորման և դրանց անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական միջոցների օգտագործման արդյունավետության բարձրացմանը (Ռուսաստանի Դաշնության Հաշիվիչ պալատի կոլեգիայի 2011թ. հոկտեմբերի 14-ի № 49K (816) որոշումը, Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2011թ. հոկտեմբերի 28-ի №27/7 որոշումը):

2. Վերահսկողության առարկան են հանդիսանում պարենային արտադրանքի ներմուծման, արտահանման, դրանց որակի և անվտանգության պետական վերահսկողության իրականացման ոլորտում իրավահարաբերությունները կարգավորող Ռուսաստանի Դաշնության, Հայաստանի Հանրապետության եւ Անկախ Պետությունների Համագործակցության երկրների նորմատիվ իրավական

ակտերը, ներմուծման և արտահանման ոլորտում պարենային արտադրանքի որակի և անվտանգության պետական վերահսկողության իրականացմանն ուղղված պետական միջոցները:

3. Վերահսկողության նպատակը. Ներմուծման և արտահանման ընթացքում պարենային արտադրանքի որակի և անվտանգության նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացման ոլորտում իրավահարաբերությունները կարգավորող Ռուսաստանի Դաշնության, Հայաստանի Հանրապետության եւ Անկախ Պետությունների Համագործակցության երկրների նորմատիվ իրավական ակտերի պահանջների պահպանման վերահսկողությունը:

Ներմուծման և արտահանման ոլորտում պարենային արտադրանքի որակի և անվտանգության նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացմանն ուղղված պետական միջոցների օգտագործման արդյունավետության որոշումը:

4. Վերահսկողության օբյեկտները. Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսական զարգացման նախարարություն (հարցումով), Ռուսաստանի Դաշնության գյուղատնտեսության նախարարություն (հարցումով), Անասնաբուժական եւ բուսասանիտարական հսկողության դաշնային ծառայություն (հարցումով), Դաշնային մաքսային ծառայություն (հարցումով), Տեխնիկական կարգավորման եւ չափազիտության դաշնային գործակալություն (հարցումով), Անասնաբուժական եւ բուսասանիտարական հսկողության դաշնային ծառայության Կրասնոդարի երկրամասային վարչություն (հարցումով), «Նովոռոսիյսկի ծովային արևտրային նավահանգիստ» ԲԲԸ (հարցումով), ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն (հարցումով), ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն (հարցումով), ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարություն (հարցումով), ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի մաքսային ծառայություն (հարցումով), ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայություն (հարցումով):

5. Համատեղ վերահսկողության արդյունքները

5.1. Ներմուծման և արտահանման ընթացքում պարենային արտադրանքի որակի և անվտանգության նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացման ոլորտում Ռուսաստանի Դաշնության, Հայաստանի Հանրապետության եւ Անկախ Պետությունների Համագործակցության երկրների իրավահարաբերությունները կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերի վերլուծություն:

Երկրի սպառողական շուկա մուտք գործող արտասահմանյան արտադրողների արտադրանքի անվտանգության ապահովումը հանդիսանում է

պետության, հասարակության, անհատի շահերի պաշտպանության պետական գործունեության ուղղություններից մեկը: Ռուսաստանի Դաշնությունում այդ գործառույթների իրականացումը վերապահված է մաքսային մարմինների, սպառողների իրավունքների եւ մարդու բարեկեցության պաշտպանության մարմինների («Ռոսպոտշեբնադգոր»), անասնաբուժական, հակահամաճարակային եւ բուսասանիտարական վերահսկողության մարմինների («Ռոսսելխոզնադգոր»), ինչպես նաեւ ներմուծված ապրանքների տեխնիկական անվտանգությունն ապահովող մարմիններին («Ռոսակրեդիտացիա»):

Անասնաբուժական եւ բուսասանիտարական հսկողության դաշնային ծառայությունը ՌԴ կառավարության 2004թ. հունիսի 30-ի № 327 որոշման համաձայն ՌԴ պետական սահմանում, ներառյալ պետական սահմանային անցակետերում, տրանսպորտային միջոցներում իրականացնում է վերահսկողություն անասնաբուժական և բուսասանիտարական ոլորտում ՌԴ օրենսդրության պահանջների պահպանման, այդ թվում՝ արտասահմանյան պետություններից ՌԴ տարածքը կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների, բույսերի վնասատուների և բույսերի հիվանդությունների տարածողների, ինչպես նաև համաճարակի վարակակիրների (թրթուր) ներթափանցումը կանխելու ուղղությամբ:

Հայաստանի Հանրապետությունում սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատման, անասնաբուժության եւ բուսասանիտարական ոլորտներում վերահսկողության գործառույթներն իրականացվում են ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության կողմից (այսուհետ՝ Պետական ծառայություն): Պետական ծառայությունը գործում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կառավարման ոլորտում, ստեղծվել է ՀՀ Նախագահի 2010թ. փետրվարի 11-ի հրամանագրով, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության անասնաբուժության, բուսասանիտարական, սննդամթերքի անվտանգության վերակազմավորված տեսչությունների միավորման միջոցով: ՀՀ կառավարության որոշմամբ Պետական ծառայությունը ճանաչվել է ոլորտում պետական կառավարում իրականացնող միակ լիազոր մարմինը:

Պետական ծառայության գործառույթները որոշվում են «Անասնաբուժության մասին», «Բուսասանիտարիայի մասին», «Սննդամթերքի անվտանգության մասին», «Համապատասխանության գնահատման մասին» և ՀՀ այլ օրենքներով, ՀՀ կառավարության որոշումներով, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով:

Ռուսաստանի Դաշնության պետական սահմանով Ռոսսելխոզնադգորի վերահսկողության ենթակա ապրանքների ներմուծումը, արտահանումն ու տարանցիկ փոխադրումները թույլատրվում են սահմանային անցակետերի միջոցով, որտեղ իրականացվում է անասնաբուժական եւ բուսասանիտարական հակահամաճարակային բնույթի վերահսկողություն:

Ռոսսելխոզնադգորի վերահսկողության ենթակա պարենամթերքի ներմուծումը ՌԴ տարածք իրականացվում է Ռուսաստանի Դաշնության, Ղազախստանի և Բելառուսի կառավարությունների միջև 2009թ. դեկտեմբերի 11-ին կնքված Մաքսային միության համաձայնագրին, Մաքսային միության հանձնաժողովի 18.07.2010թ. «Մաքսային միությունում անասնաբուժական-սանիտարական միջոցառումների կիրառման մասին» Ն 317 և «Մաքսային միությունում բույսերի կարանտինի ապահովման մասին» Ն 318 որոշումներով հաստատված Մաքսային միության տարածքում հակահամաճարակային և բուսասանիտարական հսկողության իրականացման կարգին և կանոնադրությանը համապատասխան:

Մաքսային միության հանձնաժողովի 07.04.2011թ. թիվ 607 որոշմամբ հաստատվել են երրորդ երկրներից Մաքսային միության տարածք ներկրվող հսկողության ենթակա ապրանքների, անասնաբուժական հավաստագրերի միասնական ձևերը, որոնք տարբերվում են ԱՊՀ անդամ երկրների անասնաբուժական հավաստագրերից: Հետևապես ԱՊՀ անդամ երկրների միջև առևտրատնտեսական հարաբերությունների բարեհաջող զարգացման համար անհրաժեշտ է փոփոխություններ կատարել ԱՊՀ օրենսդրության մեջ, մասնավորապես Մաքսային միության հետ անասնաբուժական պահանջների և հավաստագրերի նույնականացման նպատակով:

Բուսական ծագման ապրանքների փոխադարձ մատակարարումների հիմնահարցերը կարգավորվում են միջազգային պայմանագրերի շրջանակներում:

Հայաստանի Հանրապետությունում գերատեսչական մարմինների կողմից հստակ որոշված են այն սահմանային կետերը (Բավրա, Բագրատաշեն, Մեղրի) որտեղ պետք է իրականացվի հանրապետություն ներկրվող ապրանքների անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկողությունը: Այդ կապակցությամբ ՀՀ կառավարության կողմից ընդունվել է «Սահմանային հսկողության ռեժիմը հաստատելու մասին» որոշումը: Սահմանային կետերում իրենց գործունեությունն են իրականացնում Պետական ծառայության և Պետեկամուտների կոմիտեի մաքսային ծառայության աշխատակիցները:

Ռիսկերի աստիճանի վերլուծության, գնահատման և կառավարման գործընթացի արդյունավետության բարձրացման նպատակով, պետական սահմանի համակողմանի կառավարումն իրականացնող պետական գերատեսչությունների համակարգում պետական ծառայության կառուցվածքում գործում է ռիսկերի գնահատման, կառավարման և վերլուծության առանձին դեպարտամենտ, ինչպես նաև «Անասնաբուծության և անասնաբուծության գիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, որը հետագայում վերակազմավորվել է «Մանրամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի վերլուծության և գիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի:

Պետական ծառայության համակարգում գործում է նաև «Անասնաբուծական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների հանրապետական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը:

Սահմանային անցակետերի գործունեության բարելավման և պարզեցման, ինչպես նաև Եվրոմիության տարածքում գործող ստանդարտներին համապատասխանացնելու նպատակով շահագրգիռ գերատեսչությունների հետ անցկացված քննարկումների արդյունքում որոշակի փոփոխություններ են կատարվել ՀՀ կառավարության 21.10.2010թ. «Կենդանիների, կենդանական ծագման մթերքի, հումքի, կերերի, լրացակերերի, կերային խառնուրդների, կերային հավելումների և սննդամթերքի ներմուծման, արտահանման, տարանցիկ փոխադրման կարգը սահմանելու մասին» թիվ 1442-Ն որոշման մեջ:

Մոտ ապագայում, հաշվի առնելով կատարված փոփոխությունները, կմշակվեն նաև մեթոդական ուղեցույցներ:

Ներկայումս հաստատման փուլում է գտնվում ներմուծող և արտահանող տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեության անհատական ռիսկերի և ընդհանուր չափորոշիչների գնահատման մեթոդաբանություն: Պետական սահմանի ընդհանուր կառավարման մարմինների միջև տեղեկատվության պարբերական և օպերատիվ փոխանակման ապահովումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 18.09.2011թ. որոշմամբ հաստատված կարգին համապատասխան: Բացի այդ, ՀՀ առողջապահության նախարարության հետ համատեղ մշակվել է կենսաբանական, քիմիական վտանգի հայտնաբերման գործողությունների ընթացակարգ, ինչպես նաև ֆորս-մաժորային իրավիճակներում հասարակական անվտանգության ապահովման գործողությունների ծրագիր:

Հարկ է նշել, որ ՌԴ և ՀՀ միջև անասնաբուծության բնագավառում համագործակցությունն իրականացվում է ԱՊՀ անդամ երկրների 12.04.1993թ. համաձայնագրի շրջանակներում: Համաձայնագրի 9-րդ հոդվածի համաձայն

ախտորոշիչ հետազոտությունները և բեռնափոխադրումների նկատմամբ հսկողությունը իրականացվում է անասնաբուժական պետական ծառայության կողմից՝ կենտրոնական անասնաբուժական մարմինների միջև կնքված երկկողմ համաձայնագրերին համապատասխան: Համաձայնագրի 15-րդ հոդվածի համաձայն Անասնաբուժության միջկառավարական խորհուրդի 05.11.2003թ. որոշմամբ հաստատվել է կենդանական ծագման բեռների միջազգային եւ միջպետական փոխադրումների միասնական կարգը:

«Ռոսսելխոզնադգորը» և Պետական ծառայությունը բուսասանիտարական և հակահամաճարակային հսկողությունն իրականացնում են ներմուծող և արտահանող կողմերի պահանջներին, ստորագրված երկկողմ համաձայնագրերին և հուշագրերին համապատասխան:

Ձկան, ձկնեղենի և ծովամթերքի անվտանգության ապահովման ուղղությամբ «Ռոսսելխոզնադգորի» և Պետական ծառայության համագործակցությունը իրականացվում է 15.12.2010թ. կնքված Հուշագրին համապատասխան: Հուշագրի համաձայն ձուկը, ձկնեղենը ծովամթերքը կարող է արտահանվել ՌԴ բացառապես այն ձեռնարկությունների կողմից, որոնք ընդգրկված են «Ռոսսելխոզնադգորի» կողմից հաստատված ցուցակում, ընդ որում Պետական ծառայության կողմից նմանատիպ հաշվառում չի կատարվում:

Բուսական ծագման ապրանքների անվտանգության ապահովման ոլորտում «Ռոսսելխոզնադգորը» և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը համագործակցում են 02.04.2009թ. կնքված Հուշագրի շրջանակներում, մասնավորապես ՀՀ-ից ՌԴ արտահանվող բուսական ծագման ապրանքների անվտանգության, պեստիցիդների, նիտրատների և նիտրիտների պարունակության վերաբերյալ: Եվրասիական միության միջպետական խորհրդի 19.05.2011թ. «Անասնաբուժական և բուսասանիտարական միջոցառումների կիրառման մասին 21.05.2010թ. արձանագրությունների կիրառման վերաբերյալ» թիվ 83 որոշման հետ կապված 2011 թվականից դադարեցվել է Մաքսային միության տարածք հակահամաճարակային հսկողության ենթակա ապրանքների ներմուծումը:

Առանձին դեպքերում արձանագրվել են «Ռոսսելխոզնադգորի» և Պետական ծառայության ոչ բավարար համագործակցության փաստեր, մասնավորապես ներկրողների և արտահանողների շահերի պաշտպանության, ազգային օրենսդրության պահանջներին համապատասխան տեղեկատվության տրամադրման, գրություններին ժամանակին չարձագանքելու վերաբերյալ:

Համաձայն կաթնամթերքի և կենդանական ծագման այլ ապրանքների մասով հայկական արտադրողների կողմից ռուսական անասնաբուժասանիտարական պահանջների ապահովման վերաբերյալ ՀՀ համապատասխան մարմինների կողմից տրված երաշխիքների, «Ռոսսելխոզնադգորի» կողմից հաստատվել է կաթնամթերքի և կենդանական ծագման այլ արտադրանք արտահանողների ցուցակ, որում ընդգրկվել են 43 կազմակերպություններ: Նշված ցուցակը կարող է փոփոխվել և լրացվել նոր կազմակերպությունների կողմից դիմումների ներկայացման դեպքում:

Ռուսական արտահանողների հետ տարվող աշխատանքը համակարգելու նպատակով «Ռոսսելխոզնադգորը» կազմել է կենդանական ծագման արտադրանք արտահանող կազմակերպությունների ցուցակ, որում ընդգրկվել են իրենց արտադրանքը Հայաստան արտահանող 122 ձեռնարկություններ՝ Ռուսաստանի Դաշնության 25 սուբյեկտներից: Նշված ցուցակը տեղադրված է «Ռոսսելխոզնադգորի» պաշտոնական կայքում: Արտահանման ենթակա ռուսական արտադրանքը «Ռոսսելխոզնադգորի» 28.10.2009թ. № FS-NV-2/11810 հանձնարարականի համաձայն ներմուծող երկրի պահանջներին համապատասխան ենթարկվում է լաբորատոր հետազոտության: Կենդանական ծագման արտադրանքի և հացահատիկի անասնաբուժասանիտարական պահանջների վերաբերյալ «Ռոսսելխոզնադգորը» հարցում է կատարել ներմուծող երկրների համապատասխան մարմիններին, այդ թվում նաև Հայաստանին՝ 09.02.2012թ. № FS-EN-7/1608 գրությամբ: Ներմուծող երկրների կողմից ներկայացված անասնաբուժասանիտարական պահանջները, հետագա օգտագործման համար, վերլուծվել և տեղադրվել են «Ռոսսելխոզնադգորի» պաշտոնական կայքում: Ներկայումս «Ռոսսելխոզնադգորի» պաշտոնական կայքում տեղադրված են Վիետնամ, Սերբիա, Եվրամիության և Պարսից ծոցի ավազանի արաբական երկրներ արտահանվող կենդանական ծագման արտադրանքի անասնաբուժասանիտարական պահանջները:

Ներմուծող երկրների կողմից անասնաբուժասանիտարական պահանջները չներկայացնելու դեպքում ՌԴ-ից արտահանվող արտադրանքի հետազոտությունը կատարվում է Ռուսաստանի Դաշնության և Մաքսային միության պահանջներին համապատասխան: Հետևաբար ՌԴ-ից ՀՀ արտահանվող կենդանական ծագման արտադրանքի անասնաբուժասանիտարական պահանջների բացակայության պատճառով արտադրանքը ստուգվում են Ռուսաստանի Դաշնության և Մաքսային միության պահանջներին համապատասխան:

ՌԴ տարածք ներմուծվող և արտահանվող արտադրանքի անասնաբուժական, հակահամաճարակային և բուսասանիտարական հսկողության ոլորտում գործող օրենսդրության վերլուծությունը ցույց է տալիս առանձին իրավական նորմերի միջև հակասությունը, որը պայմաններ է ստեղծում «Ռոսսելխոզնադզորի» պաշտոնատար անձանց կողմից ՌԴ մաքսային սահմանով ներմուծվող կամ արտահանվող արտադրանքի սահմանափակման կամ թույլտվության վերաբերյալ ոչ միանշանակ որոշումներ ընդունելու համար:

Այսպես 2011թ. դեկտեմբերին Հայաստանից Ռուսաստան խաղող արտահանող 15 ավտոմեքենա, ունենալով բոլոր անհրաժեշտ ուղեկցող փաստաթղթերը հատել են Վերին Լարսի սահմանային անցակետը, որոնցից 8-ը ուղեվորվել է Մոսկվա, իսկ 7-ը՝ Ռյազան: Մակայն Ռյազան տեղափոխված բեռը ամբողջությամբ վերադարձվել է, քանի որ «Ռոսսելխոզնադզորը» ապրանքի մեջ բացահայտել է վնասակար հարուցիչ(պավելիկա) և տրվել է համապատասխան եզրակացություն, ընդ որում Մոսկվա ուղարկված նույն խաղողը ստուգումն անցել է առանց վերապահումների:

Հայաստանի Հանրապետությունից Ռուսաստանի Դաշնություն պարենային արտադրանքի արտահանման ոլորտը կարգավորող ՌԴ օրենսդրությունը թույլ է տալիս իրականացնել բավարար պետական հսկողություն ՌԴ ներմուծվող սննդամթերքի անվտանգության ապահովման ուղղությամբ:

Անասնաբուժական վերահսկողության իրականացման ոլորտում նորմատիվ իրավական կարգավորման գլխավոր հիմնախնդիրը հանդիսանում է «Ռոսսելխոզնադզորի» և Ռուսաստանի Դաշնության անասնաբուժական վերահսկողություն իրականացնող մարմինների գործառույթների օրենսդրական կրկնությունը: Ընդ որում, արդեն 3 տարի է ինչ չի ընդունվում «Անասնաբուժության մասին» նոր դաշնային օրենքը:

Բացի այդ նշվում է բույսերի հակահամաճարակային հետազոտական միջոցառումների իրականացման ուղղությամբ օրենսդրական կարգավորման անբավարարությունը, տեսչական հետազոտման կարգի բացակայությունը, «Պետական և մունիցիպալ վերահսկողության իրականացման ժամանակ իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերի իրավունքների պաշտպանության մասին» 26.12.2008թ. № 294–FZ դաշնային օրենքի համաձայն բույսերի հակահամաճարակային հետազոտման ուղղությամբ սահմանված գործողությունների անորոշությունը:

Համաձայն, «ՌԴ մաքսային մարմինների կողմից պետական վերահսկողության առանձին տեսակների իրականացման լիազորությունների փոխանցման վերաբերյալ ՌԴ օրենսդրական ակտերում փոփոխություններ կատարելու մասին» 28.12.2010թ. թիվ 394-FZ դաշնային օրենքի ՌԴ մաքսային ծառայությունը 2011 թվականի հունիսի 29-ից մասնագիտացված հատուկ անցակետերում իրականացնում է անասնաբուժական, բուսասանիտարական և հակահամաճարակային փաստաթղթային վերահսկողություն:

ՌԴ մաքսային մարմինների, «Ռոսսելխոզնադգորի» և «Ռոսպոտրեբնադգորի» պաշտոնատար անձանց համագործակցության և վերահսկողության նշված տեսակների իրականացման կարգը սահմանված է ՌԴ կառավարության 29.06.2011թ. «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում սանիտարահամաճարակային վերահսկողության իրականացման կարգի հաստատման մասին» թիվ 500, «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում պետական անասնաբուժական վերահսկողության իրականացման կարգի հաստատման մասին» թիվ 501 և «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում պետական հակահամաճարակային բուսասանիտարական վերահսկողության իրականացման կարգի հաստատման մասին» թիվ 502 որոշումներով:

Ռուսաստանի Դաշնության մաքսային եւ վերահսկողական այլ մարմինների տեղեկատվական համագործակցությունն իրականացվում է ՌԴ մաքսային ծառայության և գործադիր իշխանության շահագրգիռ մարմինների միջև տեղեկատվության փոխանակման վերաբերյալ համատեղ հրամաններով հաստատված կարգերին համապատասխան՝ սանիտարահակահամաճարակային վերահսկողության վերաբերյալ՝ ՌԴ մաքսային ծառայության և «Ռոսպոտրեբնադգորի» 15.09.2011թ. թիվ № 706/1664 համատեղ հրամանով, անասնաբուժական վերահսկողության վերաբերյալ՝ ՌԴ մաքսային ծառայության և «Ռոսսելխոզնադգորի» 30.11.2011թ. թիվ 603/2414 համատեղ հրամանով, բուսասանիտարական վերահսկողության վերաբերյալ՝ ՌԴ մաքսային ծառայության և «Ռոսսելխոզնադգորի» 09.12.2011թ. թիվ 628/2491 համատեղ հրամանով:

Ռուսաստանի Դաշնության մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող բուսասանիտարական և անասնաբուժական վերահսկողության փաստաթղթային ստուգման ժամանակ ի հայտ են եկել հիմնախնդիրներ կապված ծովային եւ օդային բեռնափոխադրումների առանձնահատկությունների, մասնավորապես, որոշակի ժամանակահատվածում օդանավակայաններում և նավահանգիստներում ապրանքների տեղափոխման և պահպանման փաստաթղթային թույլտվությունների բացակայության հետ: Նշված հիմնախնդիրների լուծման

նպատակով բուսասանիտարական և անասնաբուժական վերահսկողության իրականացման կարգերում նախապատրաստվել են փոփոխությունների վերաբերյալ ՌԴ կառավարության որոշումների նախագծեր, որոնք գտնվում են միջգերատեսչական համաձայնեցման փուլում:

Համաձայն ստանդարտացման, չափագիտության եւ հավաստագրման ոլորտում համագործակցության մասին ՀՀ և ՌԴ կառավարությունների միջև 25.06.1993թ. կնքված համաձայնագրի, ղեկավարվելով երկու երկրների տնտեսական շահերով, Ռուսաստանը եւ Հայաստանը համաձայնվել են ճանաչել հավաստագրման մարմինները, փորձարկման լաբորատորիաները, մատակարարվող ապրանքների համապատասխանության նշանները:

Տեխնիկական կարգավորման եւ չափագիտության դաշնային գործակալությունը («Ռոսստանդարտ») ԱՊՀ երկրների հավաստագրման, չափագիտության և ստանդարտացման միջպետական խորհրդի շրջանակներում, չափումների միասնականության ապահովման նպատակով, մշտապես համագործակցում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության հետ: Ստանդարտացման բնագավառում համագործակցությունն իրականացվում է միջպետական ստանդարտների մշակման ուղղությամբ, որի հիմնական մշակողը հանդիսանում է Ռուսաստանի Դաշնությունը:

Այսպես, 2011 թվականին թվով 101 ազգային ստանդարտ ձևակերպվել է որպես միջպետական ստանդարտ, այդ թվում միջազգային պահանջներին համապատասխանեցվել է 72 ազգային ստանդարտ (որոնցից 18-ը թարմ մրգերի, բանջարեղենի, ընկույզի), 11 ստանդարտ՝ մանկական սննդամթերքի համար, 24 ստանդարտ՝ սպառողական շուկայում կեղծված ապրանքների հայտնաբերման և փորձարկումների համար, 19 ստանդարտ՝ սննդամթերքի անվտանգության փորձարկումների համար: Ընդ որում, սննդամթերքի արտադրության, մատակարարման և իրացման բնագավառում միջպետական ստանդարտների օգտագործումը չի խոչընդոտում Ռուսաստանի եւ Հայաստանի առևտրային հարաբերություններին:

2011թ. դեկտեմբերին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքը, որն ուղղված է սպառողների օրինական շահերի և իրավունքների պաշտպանությանը:

Ռուսաստանի Դաշնությունում արտադրանքի նկատմամբ պարտադիր պահանջների ապահովումը, մշակումը, ընդունումը, կիրառումը, ինչպես նաև

համապատասխանության գնահատումը կարգավորվում է «Տեխնիկական կանոնակարգման մասին» 22.12.2002թ. թիվ 184-FZ ՌԴ դաշնային օրենքով:

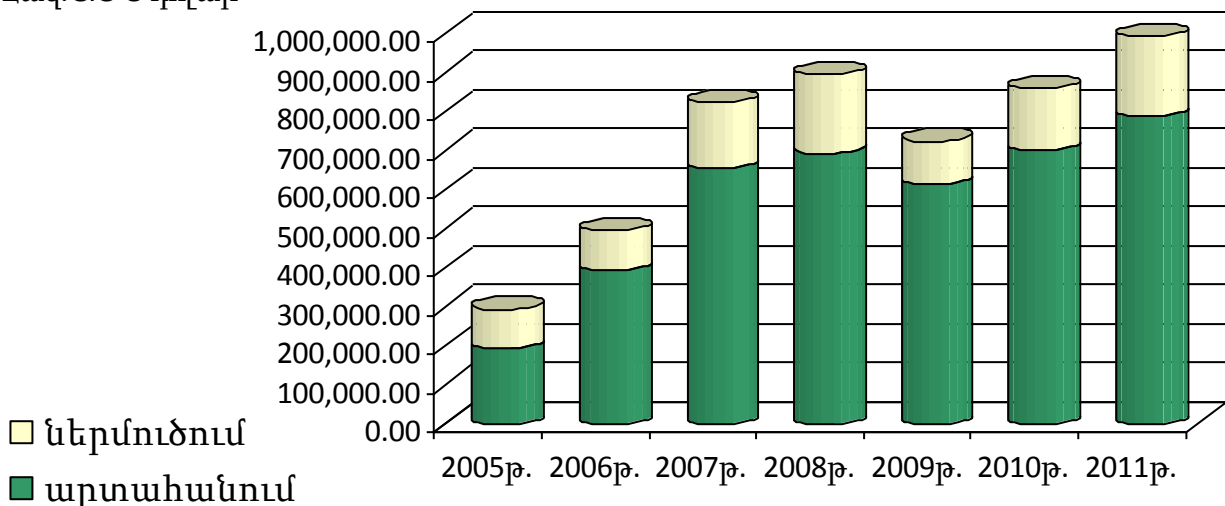
5.2. Ռուսաստանի Դաշնության եւ Հայաստանի Հանրապետության միջեւ պարենային ապրանքների առևտրային շրջանառության կառուցվածքի և շարժի վերլուծությունը:

Ռուսաստանի Դաշնության եւ Հայաստանի Հանրապետության միջեւ ընդհանուր սահմանի բացակայության հետ կապված Հայաստանից պարենամթերքի մատակարարումն իրականացվում է հիմնականում ռուս-վրացական սահմանի (Վերին Լարս), ռուսական Նովոռոսիյսկի և «Կովկաս» նավահանգիստների, ՌԴ օդանավակայանների միջոցով:

Ռուսաստանի եւ Հայաստանի միջեւ առևտրաշրջանառության սահմանափակման հիմնական պատճառը աշխարհագրական դիրքն է, ընդհանուր սահմանի բացակայությունը:

Ռուսաստանի եւ Հայաստանի միջեւ ապրանքաշրջանառությունը 2011 թվականին կազմել է 994,373.1 հազ. ԱՄՆ դոլար, որը 15.8%-ով ավելի է քան 2010թ.: Վերջին տարիներին ապրանքաշրջանառությունը մեծացման միտում ունի, այսպես 2005 թ. այն կազմել էր 292,580.0 հազ. ԱՄՆ դոլար, իսկ 2011թ-ին 994,373.1 հազ. ԱՄՆ դոլար կամ 3.4 անգամ ավել:

Հազ.ԱՄՆ դոլար

Հայաստանի Հանրապետության հետ Ռուսաստանի Դաշնության արտաքին առևտուրը, սկսած 2006թ. մինչև օրս, գյուղատնտեսական արտադրանքի և պարենամթերքի մասով բնութագրվում է դրական սալդոյով: Երկու երկրների միջև պարենամթերքի ապրանքաշրջանառության ծավալը վերջին յոթ տարիների ընթացքում դրամական արտահայտությամբ աճել է 2.6 անգամ, 2005թ. 128.1 մլն ԱՄՆ դոլարից, 2011թ-ին կազմել է 331.4 մլն ԱՄՆ դոլար:

Ռուսաստանի Դաշնության եւ Հայաստանի Հանրապետության միջև գյուղատնտեսական արտադրանքի և պարենամթերքի ապրանքաշրջանառությունը:

հազ. ԱՄՆ դոլար

	2005թ.	2006թ.	2007թ.	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.
Արտահանում	47 760,7	80 179,1	144 377,4	168 659,7	160 002,7	148 147,5	176 358,6
Ներմուծում	80 328,5	75 503,5	111 917,0	140 494,9	81 842,8	116 385,9	155 069,9
Սալդո	-32 567,8	+4 675,6	+32 462,4	+28 164,8	+78 159,9	+31 761,6	+21 288,7
Ապրանքաշրջա նառություն	128 089,2	155 682,6	256 294,4	309 154,6	241 845,5	264 533,4	331 428,5

Ռուսաստանից Հայաստան արտահանումների ընդհանուր կառուցվածքում պարենամթերքը և գյուղատնտեսական հումքը 2010թ-ին կազմել է 21.2%, 2011թ-ին՝ 22.5%: Հայաստանից Ռուսաստան արտահանվող ապրանքի ծավալում պարենամթերքը և գյուղատնտեսական հումքը 2010թ-ին կազմել է 73.4%, 2011թ-ին՝ 74.1%: Ռուսաստանից Հայաստան արտահանվող ապրանքների ընդհանուր կառուցվածքում հիմնական ապրանքատեսակները 2010թ-ին կազմել են՝ հացահատիկը 32.9%, ծխախոտը 16.5%, ալկոհոլային և ոչ ալկոհոլային խմիչքները 11.2%, շոկոլադեղենը 10.8%, արևածաղկի յուղը 6.2%: Հայաստանից Ռուսաստան արտահանվող ապրանքների ընդհանուր կառուցվածքում հիմնական ապրանքատեսակները 2010թ-ին կազմել են՝ ալկոհոլային և ոչ ալկոհոլային խմիչքները 78.8%, այդ թվում թունդ ալկոհոլային խմիչքները 70.2%, մրգեր, հատապտուղներ, ընկույզ 5.9 %:

5.3. Ներմուծման և արտահանման ոլորտում պարենային արտադրանքի անվտանգության և որակի վերահսկողության իրականացման պետական միջոցների օգտագործումը:

Կենդանական և բուսական ծագման արտադրանքի ներմուծման և արտահանման ժամանակ անասնաբուժական և բուսասանիտարական վերահսկողությունը հիմնականում իրականացվում է սահմանային անցակետերի միջոցով:

Բեռնափոխադրումների մեծ մասը կատարվում է ծովային անցակետերի միջոցով: Հիմնականը Նովոռոսիյսկի ծովային նավահանգստն է, որի միջոցով իրականացվում է Կրասնոդարի երկրամասի բեռնափոխադրումների 30-35%-ը, որին հաջորդում են Տուապսեի, Գելենջիկի, Յեյսկի և Տեմրյուկի նավահանգիստները: Կենդանական եւ բուսական ծագման ամբողջ արտադրանքը (միրգ, բանջարեղեն, հացահատիկ, տնկիներ), ինչպես նաև հողը, որի միջոցով կարող է խախտվել բուսասանիտարական վիճակը, Ռուսաստանի Դաշնությունում վերահսկվում է «Ռոսսելխոզնադգորի», իսկ Հայաստանում՝ Պետական ծառայության կողմից:

«Ռոսսելխոզնադգորի» տարածքային վարչությունների ֆինանսավորման ծավալը 2010թ.կազմել է 7,064,157.2 հազ. ռուբլի, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետությունից Ռուսաստանի Դաշնություն արտահանվող և Ռուսաստանի Դաշնությունից Հայաստանի Հանրապետություն ներկրվող պարենային արտադրանքի փոխադրումներին մասնակցող տարածքային մարմինների ֆինանսավորման ծավալը կազմել է՝ Հյուսիսային Օսիայի հանրապետություն՝ 33,497.7 հազ. ռուբլի, Կրասնոդարի երկրամաս և Ադիգեի հանրապետություն՝ 220,661.3 հազ. ռուբլի:

«Ռոսսելխոզնադգորի» տարածքային վարչությունների ֆինանսավորման ծավալը 2011թ.կազմել է 2,394,228.0 հազ. ռուբլի, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետությունից Ռուսաստանի Դաշնություն արտահանվող և Ռուսաստանի Դաշնությունից Հայաստանի Հանրապետություն ներկրվող պարենային արտադրանքի փոխադրումներին մասնակցող տարածքային մարմինների ֆինանսավորման ծավալը կազմել է՝ Հյուսիսային Օսիայի հանրապետություն՝ 29,655.5 հազ. ռուբլի, Կրասնոդարի երկրամաս և Ադիգեի հանրապետություն՝ 201,112.8 հազ. ռուբլի:

Հայաստանի Հանրապետության Պետական ծառայության ծախսերը նախատեսվում են պետական բյուջեի առանձին տողով: Պետական ծառայության

աշխատակազմը գտնվում է Երևանում և ունի 281 հաստիքային միավոր: 2010 թվականին Պետական ծառայությանը հատկացվել է 577,281.0 հազար դրամ բյուջետային միջոցներ, 2011 թվականին գումարը կրկնակի աճել է և կազմել 1,123,429.1 հազար դրամ:

Ռուսաստանի Դաշնության անցակետերում համատեղ գործունեություն են իրականացնում «Ռոսսելխոզնադգորի», մաքսային ծառայության, «Ռոսպոտրեբնադգորի» և սահմանապահ ծառայության աշխատակիցները, իսկ Հայաստանի Հանրապետությունում՝ Պետական ծառայության, Մաքսային և Սահմանապահ ծառայության աշխատակիցները:

ՌԴ պետական սահմանի անցակետերի կարևոր հիմնախնդիրներից մեկը հանդիսանում է ՀՀ-ից ակոհոլային արտադրանքի փոխադրումը:

Ակոհոլային արտադրանքը և ծխախոտը ներմուծվում է ՌԴ պետական սահմանի որոշակի սահմանային կետերի միջոցով, որոնց ցանկը հաստատված է ՌԴ կառավարության 09.12.2003թ. թիվ 743 որոշմամբ:

Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության միջև բեռնափոխադրումների ամենակարճ ճանապարհն անցնում է Վերին Լարսի ավտոմոբիլային անցակետով: Ռուսաստանի հարավային նավահանգիստների համեմատ նշված ցամաքային ճանապարհով բեռների փոխադրումն իրականացվում է կրկնակի կարճ ժամկետում: Երկու երկրների Մաքսային ծառայությունների համագործակցության արդյունքում ՌԴ կառավարության 30.06.2012թ. «ՌԴ կառավարության 09.12.2003թ. № 743 որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ 782 որոշմամբ Վերին Լարսի անցակետը ընդգրկվել է ՌԴ մաքսային տարածք ներկրվող ակոհոլային արտադրանքի և ծխախոտի անցակետերի ցանկում, որը հնարավորություն կստեղծի նվազեցնելու ՀՀ-ից ակոհոլային և այլ ենթաակցիզային արտադրանքի արտահանման ծախսերը և կնպաստի Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև առևտրային շրջանառության ընդլայնմանը:

Վերին Լարսի անցակետում իրականացվում են պետական վերահսկողության հետևյալ տեսակները՝ սահմանապահ, մաքսային, միգրացիոն, անասնաբուժական, բուսասանիտարական, տրանսպորտային: Նշված սահմանային անցակետը գործում է մարտի 1-ից մինչև նոյեմբերի, 1-ը ժամը 07-ից մինչև 22-ը, իսկ աշնանային և ձմեռային ժամանակաշրջանում՝ ժամը 07-ից մինչև 19-ը՝ առանց ընդմիջումների:

Առևտրատնտեսական հարաբերությունների ամրապնդման և ընդլայնման համար նպատակահարմար է վերանայել Վերին Լարսի անցակետում շուրջօրյա աշխատանքի ապահովման և աշխատակիցների թվաքանակի ավելացման հնարավորությունը:

«Ռոսսելխոգնադորի» վերահսկողությանը ենթակա կենդանական եւ բուսական ծագման արտադրանքի ու անասնակերի անվտանգության, անասնաբուժական հսկողության իրականացման կարևորագույն և արդյունավետ եղանակներից է պետական լաբորատոր վերահսկողությունը: Այդ նպատակով «Ռոսսելխոգնադորի» կողմից ստեղծվել է բազմատեսակ լաբորատոր հետազոտություններ իրականացնող գերատեսչական ենթակայության 39 հաստատությունների ցանց: Սկսած 2007 թվականից «Ռոսսելխոգնադորը» հաստատված տարեկան պլանի համաձայն, դաշնային բյուջեի միջոցների հաշվին, իրականացնում է կենդանիների օրգանիզմում, կենդանական ծագման մթերքներում և անասնակերերի մեջ վնասակար և արգելված նյութերի առկայության անասնաբուժական լաբորատոր մոնիթորինգ: Հետազոտությունները իրականացվում են հատկացված ֆինանսավորման շրջանակներում:

Մանդամթերքի մոնիթորինգի ծրագրի իրականացման համար ՌԴ դաշնային բյուջեից «Ռոսսելխոգնադորին» 2010թ. հատկացվել է 81,000.0 հազ. ռուբլի, 2011թ.՝ 150,000.0 հազ. ռուբլի: Մանդամթերքի մոնիթորինգի ծրագրի իրականացման շրջանակներում «Ռոսսելխոգնադորին» ենթակա պետական բյուջետային հաստատությունները տարեկան իրականացնում են պարենամթերքի և բուսական ծագման արտադրանքի, ինչպես նաև անասնակերի անվտանգության ցուցանիշների առնվազն 100000 հետազոտություն:

Հայաստանի Հանրապետությունում սննդամթերքի մոնիթորինգի իրականացման համար 2010թ. պետական բյուջեից հատկացվել է 190,000.0 հազ. դրամ, իսկ 2011թ.՝ 198,000.0 հազ. դրամ:

Հայաստանի Հանրապետությունից Ռուսաստանի Դաշնություն արտահանված կենդանական ծագման արտադրանքի նկատմամբ «Ռոսսելխոգնադորի» Կրասնոդարի երկրամասի և Ադիգեյի հանրապետության տարածքային վարչությունների կողմից իրականացված անասնաբուժական վերահսկողության արդյունքները ներկայացված են աղյուսակում.

Տարեթիվ	Նմուշների քանակը	Հետազոտությունների քանակը	Դրական արդյունքների քանակը
2010 թ.	23	46	2
2011 թ.	59	364	6

ՀՀ Պետական ծառայությունը, ի տարբերություն «Ռոսսելխոզնադգորի» չի իրականացնում ՌԴ-ից ներմուծվող պարենամթերքի, կենդանական ծագման արտադրանքի, անասնակերի անվտանգության ցուցանիշների նմուշառում և լաբորատոր հետազոտություններ, երբ ներկայացված հավաստագրերը ամբողջությամբ համապատասխանում են սահմանված պահանջներին:

Բուսասանիտարական վերահսկողության անցակետերում ստեղծված են բուսասանիտարական լաբորատորիաներ:

Սահմանային անցակետերի տեխնիկական հագեցվածությունը ամբողջությամբ չի համապատասխանում ՌԴ գյուղնախարարության 23.06.2008թ. «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում անասնաբուժական վերահսկողության կազմակերպման համար անհրաժեշտ սարքավորումների, շենքերի, շինությունների եւ կառույցների տեխնիկական հագեցվածության պահանջների հաստատման մասին» թիվ 270 և 23.06.2008թ. «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում բուսասանիտարական համաճարակային վերահսկողության կազմակերպման համար անհրաժեշտ սարքավորումների, շենքերի, շինությունների եւ կառույցների տեխնիկական հագեցվածության պահանջների հաստատման մասին» թիվ 271 հրամաններով սահմանված պահանջներին:

Ներկայումս, Հայաստանի տարածքում գործում են սննդամթերքի հետազոտում իրականացնող 25 հավատարմագրված լաբորատորիաներ, որոնցից պետական ֆինանսավորում նախատեսված է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության «Ստանդարտների ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի և Պետական ծառայության կենտրոնական լաբորատորիայի համար: Պետական ծառայության կենտրոնական լաբորատորիան հագեցված է միջազգային կազմակերպությունների պահանջներին համապատասխան բարձրորակ հետազոտությունների կատարումն ապահովող ժամանակակից սարքավորումներով: Լաբորատորիան մասնակցում է պետական մոնիտորինգի տարբեր ծրագրերի:

Լաբորատորիայի կողմից իրականացվող ծառայությունների դրույքաչափերը սահմանված են ՀՀ կառավարության կողմից և պարբերաբար վերանայվում են: Պետական ծրագրերի շրջանակներում իրականացվող հետազոտությունների և մոնիտորինգի գնացուցակով սահմանված գները միասնական են: Բուսասանիտարական ոլորտում հետազոտությունների համար կիրառվող ախտորոշիչ փորձարկումները շատ թանկ են, որի պատճառով հետազոտությունների իրականացման տնտեսական օգուտը անհամեմատ ցածր է:

Միաժամանակ, սահմանային անցակետերում գործող լաբորատորիաների տեխնիկական հագեցվածությունը չի համապատասխանում ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված պահանջներին, որը զգալիորեն նվազեցնում է նրանց գործունեության արդյունավետությունը՝ ստեղծելով որոշակի անհարմարություններ ձեռնարկատերերի համար:

5.4. Պարենային արտադրանքի անվտանգության և որակի պետական վերահսկողության արդյունավետությունը, որպես Ռուսաստանի Դաշնության Էւ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտրային շրջանառության առարկա:

Անասնաբուժական և բուսասանիտարական վերահսկողության ենթակա արտադրանքի անվտանգությունը ապահովելու համար «Ռոսսելխոզնադզորը» և Պետական ծառայությունը իրականացնում են հետևյալ միջոցառումները՝

- 1) պետական սահմանի վրա անասնաբուժական և բուսասանիտարական վերահսկողություն.
- 2) բուսասանիտարական վերահսկողության շրջանակներում, տնկանյութի երկկողմ մատակարարման դեպքում, պտղատու և դեկորատիվ ծառատեսակների տնկարանների հետազոտում.

Միաժամանակ, «Ռոսսելխոզնադզորը» Մաքսային միության անդամ պետությունների անասնաբուժության բնագավառում լիազորված մարմինների հետ համատեղ, երրորդ երկրների ձեռնարկություններում կատարում է կենդանական ծագման արտադրանք թողարկող ձեռնարկությունների տեսչական ստուգում, որոնք մատակարարում են կամ ցանկություն ունեն մատակարարելու իրենց արտադրանքը Մաքսային միության տարածք՝ Ռուսաստանի Դաշնության, Մաքսային միության անասնաբուժասանիտարական պահանջներին և չափանիշներին համապատասխան:

Արտադրանքը ներմուծվում է Ռուսաստանի օրենսդրության պահանջներին համապատասխան՝ «Ռոսսելխոզնադզորի» հետ համաձայնեցված

անասնաբուժական հավաստագրի հիման վրա: Հավատարմագրված մատակարարների ապրանքների խմբաքանակները վերանայվում են յուրաքանչյուր եռամսյակ, կամ առնվազն յուրաքանչյուր տասներորդ խմբաքանակը: Եթե ձեռնարկության ապրանքների մատակարարման ընթացքում հայտնաբերվում են սահմանված պահանջներին անհամապատասխանություններ, ապա տվյալ ձեռնարկության արտադրանքը դրվում է ուժեղացված հսկողության տակ, իսկ կրկնակի անհամապատասխանության դեպքում մատակարարումը արգելվում է «Ռոսսելխոզնադգորի» հրահանգով, կամ որոշ ժամանակ անց տվյալ ձեռնարկությունը հետազոտվում է և դրական արդյունքի դեպքում կրկին թույլատրվում է իրականացնել մատակարարումներ:

Հայաստանում նշված գործառույթներն իրականացվում են Հայաստանի Հանրապետության Պետական ծառայության կողմից:

«Ռոսսելխոզնադգորի» կողմից 2010-2011թվականներին հաստատվել է 82,474.7 տոննա հացահատիկի, հացամթերքների որակի և անվտանգության համապատասխանությունը, տրամադրվել են ՀՀ արտահանվող ապրանքների որակի հավաստագրեր: Մատակարարված հացահատիկի և հացամթերքների որակի և անվտանգության վերաբերյալ հայկական կողմից բողոքներ չեն ներկայացվել:

Հայաստանի Հանրապետությունից հացահատիկի, վերամշակված հացամթերքի արտահանման ծավալը 2010-2011թվականներին կազմել է 79.1 տոննա, ընդ որում պետական վերահսկողության և ստուգումների ընթացքում հացահատիկի, վերամշակված ապրանքների որակի և անվտանգության վերաբերյալ խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Բույսերի համաճարակային վերահսկողության արդյունքում 2010թ-ին հայտնաբերվել է համաճարակային վարակի 2, 2011թ-ին՝ 4 դեպք, վարակված ապրանքը վերադարձվել է արտահանողներին:

«Ռոսսելխոզնադգորի» Կրասնոդարի երկրամասի և Ադիգեյի Հանրապետության տարածքային վարչությունների գործունեության ցուցանիշները ապրանքների անասնաբուժական վերահսկողության վերաբերյալ ներկայացված են աղյուսակում:

Ապրանքատեսակ	2010 թ.		2011 թ.	
	խմբաքանակ	չափման միավոր	խմբաքանակ	չափման միավոր
Ներմուծում ՀՀ				
կաթնամթերք	26	411,5տ	14	250,5տ
մսամթերք	2	35,0տ	4	52,6տ
ձկնեղեն	4	44,4տ	6	65,5տ
կերեր	4	5108,9տ	3	2320,0տ
մանրածուկ	2	2,4 մլն հատ	3	1,24 մլն հատ
հավի ձու	1	27 մլն հատ	-	-
Արտահանում ՀՀ-ից				
կաթնամթերք	16	107,9տ	-	-
կենդանի խեցգետին	36	16,4տ	95	100,9տ
ձկնեղեն	6	91,3տ	22	87,0տ

«Ռոսսելխոզնադորի» կողմից տրված 14.01.2010թ. FS/UD-02/8079 և 09.09.2010թ. FS/UD-02/30033 թույլտվությունների պահանջներին համապատասխան 2010 թվականին Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանված կենդանի խեցգետնի 36 խմբաքանակից և սառեցված թառափի մեկ խմբաքանակից լաբորատոր հետազոտությունների համար կատարվել է նմուշառում: Հետազոտության արդյունքներով կենդանի խեցգետնի 7 խմբաքանակ (արտադրող «ԲԱԿՍՍ» ՍՊԸ) չի համապատասխանել որակի եւ անվտանգության, անասնաբուժասանիտարական և մանրէակենսաբանական պահանջներին: Արդյունքում, «Ռոսսելխոզնադորի» կողմից «ԲԱԿՍՍ» ՍՊԸ-ի արտադրանքի վերաբերյալ սահմանվել է լաբորատոր հսկողության խստացված ռեժիմ, որի ժամանակ Վարչության աշխատակիցների կողմից հետազոտությունների համար կատարվել է կենդանի խեցգետնի 5 նմուշառում, որի արդյունքում 3 խմբաքանակ չի համապատասխանել որակի և անվտանգության մանրէակենսաբանական պահանջներին: Ներկայումս լաբորատոր հսկողության խստացված ռեժիմը վերացված է:

2009 թվականին «Ռոսսելխոզնադորի» մասնագետները այցելել են Հայաստանի Հանրապետություն ջրային կենսառեսուրսների անվտանգության վերահսկողության գործող համակարգը գնահատելու և ձկնաբուծարանների, ձկնեղենի վերամշակման գործընթացի տեսչական ստուգումների իրականացման նպատակով: Նշված տեսչական ստուգման արդյունքում ջրային կենսառեսուրսներ, ներառյալ ձուկը և խեցգետինը, ՌԴ արտահանելու համար հավատարմագրվել են 22 հայկական ձեռնարկություններ, ինչպես նաև 2 ձեռնարկություն՝ Հայաստանի անասնաբուժական ծառայության երաշխավորությամբ:

Բացի այդ, հավատարմագրվել են նաև Հայաստանից Ռուսաստան ապրանք արտահանող, կաթ և կաթնամթերք արտադրող 43 ձեռնարկություններ: Ապրանքի մատակարարումը իրականացվում է օդային և ավտոմոբիլային տրանսպորտով (կնքված բեռնարկղերով) Իրանի տարածքով տարանցիկ փոխադրման իրավունքով, առանց տվյալ երկրի տարածքում բեռնաթափման, պահեստավորման կամ վերաբարձման իրավունքի, այնուհետև ծովային տրանսպորտով մինչև Կասպից ծովի Ռուսական նավահանգիստներ:

2009 թվականի հոկտեմբերի 1-ից թույլատրվել է Վրաստանի տարածքով (Փոթի-Նովոռոսիյսկ նավահանգիստներով), առանց տվյալ երկրի տարածքում բեռնաթափման, պահեստավորման կամ վերաբարձման իրավունքի, ընդ որում, տրանսպորտը (բեռնարկղերը) ախտահանիչ միջոցներով մշակման պայմանով, Հայաստանից Ռուսաստան արտահանել ջերմային մշակում անցած կաթ եւ կաթնամթերք:

Ներկայումս գործում է Հայաստանից Ռուսաստան պետական անասնաբուժական հսկողության ենթակա բեռների արտահանման 29.09.2007թ. սահմանված ժամանակավոր սահմանափակումը, կապված ՀՀ տարածքում խոզերի աֆրիկյան ժանտախտի հետ, բացառությամբ ջերմային մշակում անցած կաթի եւ կաթնամթերքի, ջրային կենսառեսուրսների, ձկան և խեցգետնի: 2011 թվականին Հայաստանում արձանագրված խոզերի աֆրիկյան ժանտախտի դեպքերի հետ կապված (ՄԷԲ-ի տվյալներով) մսամթերքի արտահանման ժամանակավոր սահմանափակումը չի հանված:

«Ռոսսելխոզնադորի» տեսուչների համագործակցությունը մաքսային մարմինների աշխատակիցների հետ իրականացվում է անմիջապես սահմանային անցակետերում: Մաքսային միության ձևավորման հետ կապված կատարվել է անասնաբուժական և բուսասանիտարական վերահսկողության գործառնությունների համակարգում, որն անվերապահորեն դրական է անդրադարձել արդյունքների վրա: Վերահսկողությունն իրականացվում է միասնական պահանջներին

համապատասխան, որը զգալիորեն պարզեցնում է վերահսկողության գործառնությունների իրականացումը:

ՌԴ կառավարության 29.06.2011թ. «ՌԴ պետական սահմանի անցակետերում անասնաբուժական հսկողության կարգը հաստատելու մասին» թիվ 501 որոշմամբ սահմանվել են «Ռոսսելխոզնադգորի» և Մաքսային ծառայության իրավասությունները և անասնաբուժական վերահսկողության ընթացակարգը: Նշված որոշմամբ մաքսային մարմիններին վերապահվել է վերահսկողության ենթակա ապրանքների փաստաթղթային ստուգում անցկացնելու իրավունքը, որի արդյունքում որոշում է ընդունվում տվյալ ապրանքի ներկրումը Մաքսային միության տարածք թույլատրել կամ արգելել: Մաքսային մարմնի աշխատակիցը ապրանքի փաստաթղթային ստուգման արդյունքում որոշում է կայացնում վերահսկողության ենթակա ապրանքը գնման նպատակով ուղարկել «Ռոսսելխոզնադգորի» պաշտոնատար անձանց:

Այսպիսով, Ռուսաստանի Դաշնությունում վերահսկվող բեռների արտահանման կամ ներմուծման վճարող իրավունքը վերապահված է մաքսային մարմիններին, սակայն մաքսային մարմինների աշխատակիցների մոտ անասնաբուժական եւ բուսասանիտարական մասնագիտական գիտելիքների բացակայության պատճառով, ոչ ճիշտ որոշումներ կայացնելու հավանականությունը մեծ է:

Մաքսային միության ընդհանուր տարածքով բեռների տարանցիկ փոխադրման ժամանակ, ՌԴ կառավարության 29.06.2011թ. թիվ 501 որոշման համաձայն, մաքսային մարմիններին թույլատրված է վերահսկողության ենթակա ապրանքների տեղափոխումը ձևակերպել առանց «Ռոսսելխոզնադգորի» մասնակցության:

Պետական ստանդարտների եւ տեխնիկական կանոնակարգերի պահանջների պարտադիր պահպանման նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացման ժամանակ «Ռոսստանդարտի» տարածքային վարչությունների կողմից ստուգման է ենթարկվում ինչպես ռուսական այնպես էլ արտասահմանյան արտադրության ապրանքը: 2010-2011թթ. ընթացքում Հայաստանից մատակարարված պարենային ապրանքների նկատմամբ իրականացված վերահսկողական միջոցառումների արդյունքում պետական ստանդարտների հետ անհամապատասխանության դեպքեր չեն հայտնաբերվել:

Հայաստանից մատակարարվող պարենամթերքի, այդ թվում գյուղատնտեսական արտադրանքի՝ հյութերի, գինու եւ կոնյակի նկատմամբ

պետական վերահսկողության իրականացումը ներառվում է «Ռոսպոտրեբնադզորի», «Ռոսսելխոզնադզորի» և «Ռոսավկոհոլդեգոլիիրովանիի» գործառույթների մեջ, իսկ Հայաստանում այդ գործառույթները դրված են Պետական ծառայության վրա:

Եզրակացություններ և առաջարկություններ

1. Պարենային արտադրանքի ներմուծման և արտահանման, որակի ապահովման հիմնախնդիրները կարգավորող ՌԴ և ՀՀ օրենսդրությունը հիմնականում համապատասխանում է պարենային անվտանգության ժամանակակից պահանջներին և ՌԴ ու ՀՀ պետական մարմիններին թույլ է տալիս արդյունավետ իրականացնել պետության, հասարակության, սպառողների շահերի պաշտպանությունը:

Միաժամանակ, ԱՊՀ անդամ պետությունների միջև տնտեսական և առևտրային կապերի բարեհաջող զարգացման համար անհրաժեշտ է ԱՊՀ օրենսդրության մեջ կատարել փոփոխություններ, մասնավորապես անասնաբուժական պահանջների և հավաստագրերի ձևերը Մաքսային միության օրենսդրության հետ նույնականացնելու համար:

2. ՌԴ-ի տարածք ապրանքների ներմուծման, անասնաբուժական և բուսասանիտարական վերահսկողության ոլորտում գործող ռուսական օրենսդրության վերլուծությունը բացահայտեց տարբեր իրավական ակտերում գոյություն ունեցող առանձին դրույթների հակասականությունը և իրարամերժությունը, որը հնարավորություն է տալիս «Ռոսսելխոզնադզորի» պաշտոնատար անձանց ընդունել ՌԴ մաքսային սահմանով ապրանքների ներմուծումը, արտահանումը թույլատրող կամ սահմանափակող ոչ միանշանակ որոշումներ:

Անասնաբուժական վերահսկողության իրականացման ոլորտի իրավական կարգավորման բնագավառում գոյություն ունեն որոշ թերություններ՝ մասնավորապես «Ռոսսելխոզնադզորի» և Ռուսաստանի Դաշնության անասնաբուժական վերահսկողության տարածքային մարմինների գործառույթների կրկնություն: Այդ կապակցությամբ պահանջվում է շարունակել աշխատանքը իրավական կարգավորման կատարելագործման ուղղությամբ:

3. Բացահայտվել են ազգային օրենսդրության առանձին դրույթների և պահանջների, ինչպես նաև ներմուծողների և արտահանողների շահերի պաշտպանության վերաբերյալ, «Ռոսսելխոզնադզորի» և Պետական ծառայության

հարցումների, գրությունների ժամանակին արձագանքման առումով անբավարար համագործակցության առանձին դեպքեր, որոնք պահանջում են ձեռնարկել միջոցառումներ համապատասխան կանոնակարգերով սահմանված ժամկետների պահպանումն ապահովելու ուղղությամբ:

4. Պետական ծառայության կողմից ՌԴ-ից ներմուծվող արտադրանքի ձևակերպումը կատարվում է ներկայացված հավաստագրերի հիման վրա՝ առանց լաբորատոր փորձաքննության, որը լիարժեք չի երաշխավորում ներմուծվող պարենամթերքի և կենդանական ծագում ունեցող արտադրանքի, ինչպես նաև անասնակերի անվտանգությունը: Հետևաբար, Պետական ծառայությունը, ելնելով ռիսկերի գնահատման արդյունքներից, պետք է անհրաժեշտաբար կատարի ռիսկի գոտում հայտնված բեռների առանձին տեսակների նմուշառում և հետազոտում:

5. Ներմուծվող և արտահանվող պարենային արտադրանքի անվտանգության ապահովման ուղղությամբ Ռուսաստանի և Հայաստանի համապատասխան ծառայությունների առավել արդյունավետ փոխգործակցության համար առկա է մեծ ներուժ: Համագործակցությունը պետք է իրականացվի օպերատիվության և թափանցիկության սկզբունքների հիման վրա:

Համագործակցության արդյունավետության բարձրացման, սննդամթերքի (հատկապես արագ փչացող գյուղմթերքի) սահմանային փոխադրումների ժամանակ առաջացած հարցերի օպերատիվ լուծման համար նպատակահարմար է քննարկել շուրջօրյա «թեժ գծի» ստեղծման հարցը:

6. Առևտրաշրջանառության ավելացման և գործընթացի պարզեցման հարցում անառարկելի ձեռքբերում է հանդիսանում Վերին Լարս սահմանային ավտոմոբիլային անցակետը ՌԴ պետական սահմանի այն անցակետերի շարքում դասելը, որոնցով թույլատրված է ակոնիոլային խմիչքների և ծխախոտի փոխադրումը (ՌԴ կառավարության 30.07.2012թ. թիվ 782 որոշում):

Ակցիզային ապրանքների ներմուծման համար առավել բարենպաստ պայմանների ստեղծման և ծախսերի նվազեցման նպատակով առաջարկվում է քննարկել Վերին Լարս անցակետում շուրջօրյա աշխատակարգ սահմանելու և աշխատակազմի թվաքանակը ավելացնելու հնարավորությունը:

7. Առաջարկվում է ՀՀ վերահսկիչ պալատի և ՌԴ Հաշվիչ պալատի «Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև պարենային ապրանքների ներմուծման, արտահանման կարգավորման և դրանց անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական միջոցների օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն» թեմայով համատեղ հաշվետվությունն ուղարկել ՀՀ և ՌԴ կառավարություններին՝

պարենային ապրանքների ներմուծման և արտահանման ընթացքում անվտանգության ապահովման հետ կապված գործնական հարցերի արդյունավետ լուծման նպատակով:

8. Համատեղ հաշվետվությունն ուղարկել ՀՀ Ազգային ժողով և ՌԴ դաշնային ժողով:

7. Եզրակացություն

Կողմերը համաձայնվեցին, որ համատեղ վերահսկողության արդյունքները նպաստել են ֆինանսական վերահսկողության ոլորտում երկկողմ համագործակցության մակարդակի բարձրացմանը և պետք է օժանդակեն պետական միջոցների առավել արդյունավետ օգտագործմանը, առևտրատնտեսական համագործակցության ոլորտում միջազգային պայմանագրերի ու ազգային օրենսդրության պահպանմանը:

Կատարված է 2012 թվականի հոկտեմբերի 17-ին Երևանում, երկու օրինակից, յուրաքանչյուրը ռուսերեն և հայերեն լեզուներով, երկու տեքստերն էլ հավասարազոր են:

Ռուսաստանի Դաշնության
հաշվիչ պալատի առօրինոր,
խորհրդի անդամ

Մ.Վ. Օդինցով

Հայաստանի Հանրապետության
վերահսկիչ պալատի խորհրդի
անդամ

Գ.Շ. Ոսկանյան